

KURYER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 11. Listopada V. S. ROKU 1805.

A U S T R Y A.

WIEDEN 2 listopada. Zawczora Cesarz powrócił szczęśliwie do naszey stolicy, zakończywszy krótką podróż do armii Rossyisko Austryackiey, która pod hetmaństwem G. Kutuzów, Meerveldt, i Kienmayer zaślania Inn rzekę. Dotychczas nic w tych stronach nie zdarzyło się godnego uwagi; woyska przeciwne zachowują się w głębokiey spokojności, gotowe do walki wkrótce mogącey nastąpić. Podobnym sposobem Arcy X. Karol nowego nie donosił o czynnościach swoich, po wiadomey rozprawie z Francuzami pod Veroną d. 18. Armia nieprzyjacielska Bawaryą zastępująca, ieszcze z okolic Munich kroku nie uczyniła ku Austryackim granicom; iednak prawe oney skrzydło zdaie się grozić Tirolowi; na czele zaś lewego Murat wkroczył do Palatinatu wyższego. Dalsze ich obróty i zamiary czas odkryie. Franciszek 2 na obronę państw dziedzicznych przedsięwziół naydzielniejszy środek, iakie tylko przezorna roztropność wskazywała; lecz szczegóły nie mogą być ogłoszone w pismach publicznych, które nie sami tylko poddani wierni, ale nawet nieprzyjaciele czytać zwykli.

W okolicach miasta Passau Austryackie woyska znaczną korzyść odniosły nad nieprzyjacielem. W bliskości onego leży twierdza Oberhaus zaślaniająca Dunay. Do tey zbliżywszy się Graff Creneville z regimentem granicznym Peterwaradin, po kilka razy wzywał do poddania się załogę; gdy komendant Bawarski oświadczył gotowość do obrony, waleczni Węgrzyni przystępują do szturm, i za pomocą drabin wpadają na wały i mury. W tenczas nieprzyjaciele broń złożyli przed zwycięzcą; zabrał Creneville w niewolę Kapitana komenderującego w zamku, 4 innych officyerow, 120 żołnierzy, 6 armat, kasę, i żywność na czas długi przysposobioną dla załogi.

Warunki kapitulacyi w Ulm podpisaney dotąd ogłoszone nie są, aniteż prawdziwe okoliczności odwrótu Arcy X. Ferdynanda do Czech, G. Jellachich i Wolfskehl do Tirolu. To wiadomo, iż G. Mack przychylił się do zbliżenia czasu zamierzonego na rozbroienie w Ulm armii naszey, wymógł na nieprzyjacielu, ażeby 14 regimentów pieszych, 4 konne, które dywizyą Marsz. Ney składały, nieczynnymi zostały do 25 pazdziern. na mil 10 od Ulm oddalić się nie mogąc, ani być użytymi do nowego przedsięwzięcia. Podobno ta okoliczność między innemi naybardziej spóźniła zagaienie nowej kampanii; że nic nie powiemy o zmniejszeniu znaczném woysk Francuzkich w kilku bitwach krwawych, które kapitulacją poprzedziły. Berlińskie pisma klęskę nieprzyjaciół wyrachowały na 40 t. ludu poległego.

Cesarz wyrokiem danym 8 sierpnia połączył szkołę główną Lwowską z Akademią w Krakowie, którey otwarcie obrządkiem uroczystym wkrótce nastąpić powinno. Podzielona iest, według nowych przepisów na 4 wydziały: Teologiczny, Iurydyczny, Medyczny, Filozoficzny. Z tego urzędzenia, i wezwanych do nauczycielstwa mężów z nauki znaiomych, obywatele obu Gallicyi spodziewać się mogą znacznych korzyści.

G. Mack przybywszy z Cyrkułu Szwabskiego, nie mógł wiechać do naszey stolicy; nie dał iemu rząd na to pozwolenia; co nie iest dowodem niełaski dworu dla rycerza nieszczęśliwego. Sam nieprzyjaciel usprawiedliwił G. głośno oświadcziąc, iż dopełnił wszystko, cokolwiek wódz nayprzeźorniejszy mógł uczynić w podobnym zdarzeniu, i bronił Ulm opasany walecznie, utrzymać długo nie zdołał otwartego miasta, które armia wielka opasywała, pozbawiony wszelkiey pomocy, zwłaszcza gdy od woyska odłączyły się dywizye GG. Kienmayer, Werneck, Hohenzollern, Affenberg, Jellachich, Spangen, Wolfskehl. Mogli wprawdzie Austryaccy Wodzowie iść za przykładem Melasa, i dać wielką bitwę na polach Szwabskich, iak

się stało w Marengo; lecz ponieważ los iey był niepewny, a w przypadku przegranej zguba całego woyska nieuchronną była: zdało się GG. inaczej postąpić, rozdzielać obozy na kilka małych dywizyi, z których każda ciągnąc przeciwne strony, spodziewać się mogła przynajmniej, iż omyli goniących nieprzyjaciół. Do wykonania tego zamiaru zdało się miasta Ulm położenie naywygodniejsze, zkad niby ze środka rozchodzą się drogi walne do Bawaryi, Frankonii, Voralbergu i Tirolu.

Cokolwiek było, odmówione G. Mack pozwolenie wiechania do stolicy, iest prawdziwém dobrodzieystwem dla niego. Nieoświecone pospólstwo ze skutku o dobroci układów i o doskonałości wodzów sądzić nawykłe, głośno przeciw nieszczęśliwemu powstało. Obecność iego mogła bardziey rozjątrzyć umysły zburzone; lękano się cięższych przypadków. Przeto do Brunn poiechał, gdzie ma być zwołany sąd woyskowy z naydoświadczeńszych GG. przed któremi Mack dowodzić musi, iak wiernie dopełnił instrukcyę dane od dworu przed zagaieniem kampanii. Tu się pokaze, kto był prawdziwą przyczyną klęski w dziejach Austryackich nie zdarzoney.

Arcy X. Ferdynand przybył z Egry. Niedawno z tey twierdzy do wyższego Palatinatu wyprowadzono wiele dział i amunicyi; była iuż nad brzegiem Dunaju; lecz gdy wiadomość przyszła o woiennych zdarzeniach w Szwabii, komendant wszystko na miejsce odprowadził. W całym Królestwie Czeskiem obywatele gotują się do odparcia nieprzyjacielskiej napaści, zaczęto formować nowe półki z naylepszych strzelców; słyhać, iż wkrótce podniesiony być ma wielki legion, który pod przewodnictwem Arcy X. Karola r. 1800 liczył głów 50 t. Podobnym sposobem Arcy X. Józef Palatinus zatrudnia się zgromadzeniem i urządzeniem Węgierskich Insurgentów po wszystkich Comitatach; Stany przepisały, iak wiele z tych każdy powinien dostarczyć ludu do woyskaregularnego, które 50 t. żołnierza ma wynosić.

W drugiej stronie iak tylko do Tirolu wiadomość przyszła o klęsce Szwabskiej, natychmiast kraj cały powstał zbrojno pospolitým ruszeniem, wspierając usiłowania woysk Franciszka 2. Nie lękamy się o los tey prowincyi, którą samo przyrodzenie od napaści nieprzyjacielskiej zaślaniło górami prawie nieprzebytymi. Tu się znajdują pod hetmaństwem Arcy X. Jana dywizye GG. Jellachich, Hiller, Chasteler, S. Julien. Warowność twierdz: Fussen, Kufstein, Feldkirch, Bregenz, i tylu innych stanowisk doświadczeniem wojen przeszłych dowiedziona, uwalnia rząd od wszelkiey troskliwości. Arcy X. Karol wkrótce tu iest spodziewany. Mówią, że Cesarz pisał do niego rozkazując ażeby 50 t. wybranego żołnierza oderwawszy od armii Włoskiej, pośpieszał zaślaniać stolicę, przy pomocy woysk zprzymierzonych, od nieprzyjaciela który podobno niedługo stać będzie w Bawaryi. Już straż przednia Francuzów pokazuje się od kilku d. nad brzegiem rzek Inn i Saltza.

Wiedeń bierze dziś woienną postać, iaką miał r. 1797 i 1800, gdy Buonaparte i Moreau od Włoskiej i Bawarskiej ściany nastąpili. Monarcha uczynił odezwe do gorliwości, przywiązania, wierności, i mężstwa obywatelów naszych: Uzbrajamy się wszyscy; nikt wolnym nie iest od obowiązku bronienia oyczyzny. Panowie i gospodarze domową czeladź od usług uwalniają dla potrzeby pospolitey. Cudzoziemcom wszystkim zalecono w czasie naykrótszym stolicę i Austryą niższą opuszczać. Wyięci są iednak od przepisu powszechnego: Rossyanie, Prusacy, Anglicy, Szwedzi, Duńczykowie, Sasi, Hassowie.

W odezwie swojej do poddaństwa Franciszek 2 wspomina, iż panuje 25 mill. poddanych, do których serca i miłości ma prawo iak ociec powszechny, o szczęśliwość całego narodu iedynie troskliwy; ma prawo do posiłków, i pomocy, ponieważ obywatel każdy stawiając w obronie tronu, broni oraz własną familią, dóm, majątek, o obę,

własność, i cokolwiek ma w życiu najdroższego. Przypomina, jak straszne niebezpieczeństwa groziły nieraz domowi Austryackiemu w 18 wieku. Powstał jednak zawsze z upadku własną siłą. Dziś pewniejsza jest nadzieja zbawienia przy potężnym wsparciu Imperatora Imci Rossyjskiego; i wielu innych Mocarstw, które podniosły oręż za wolność, udziałność, bezpieczeństwo narodów Europy lądowej. Dał hasło rycerzom Austryackim: Tron i niepodległość; Honor i szczęśliwość narodowa. Zapowiada nastatek, iż pokoju chwalebne i trwałe nie może odzyskać Monarchia, jeżeli jej mieszkańcy nie uczynią największych ofiar majątku i życia.

G. X. Auersberg ztąd wyjeżdża, przyjąć mając komendę wojska dywizyi. W Austrii kazano zaciągać jeszcze 6. nowych batalionów strzeleckich, 2 w Dalmacyi. Przez Wenecyę wiadomość przyszła, iż wojska Rossyjskie w Corfou i innych wyspach RP. Jońskiey zgromadzone, z dywizyami wychodzą pod żagle, ażeby przeszedłszy Adryatycką odnogę, przyłączyły się do armii Włoskiej; z nich 1. wypłynąć miała d. 18. Pazdier: Rząd znieść kazał wszystkie kwarantanny postanowione w R. pr. od Włoskiej ściany i po innych miejscach; zniknęła już bojaźń gorączki żółtej; otworzono handel morzem i lądem wolny, ile wojenne okoliczności dopuszczają. Do portu Trieste w ost. m. weszło statków kupieckich ogółem 272. Najwięcej przyniosły zboża z morza Szrod: i Czarnego.

BRYTANNIA W.

LONDYN 1. Listopada. Niemiecki legion, chociaż dawno zabrany na statki, nie wyszedł pod żagle. Przyczynę zgadnąć trudno. Burze i nawałności iesienne nie zatrzymałyby zapewne Anglików śpieszących dać pomoc Mocarstwom zprzymierzonym, które im przybyły na ratunek. Od kilku już wieków nawykliśmy, Panowie Oceanu, walczyć i podbijać najsroższy z elementów. Podobniejsza rzecz do prawdy, że rząd czeka dokładniejszych wiadomości o tem, co się dzieje na lądzie; co Harrowby poselstwem swoim dokaże u dworu Berlińskiego; gdzie są teraz wojska obiecane do odzyskania Hannoveru, i dalszey wyprawy; iaka jest w tych stronach potęga nieprzyjaciół, i jakim sposobem rozłożona. Wtenczas dopiero, nie tylko legion Niemiecki, ale też wojsko liczniejsze na ląd poszlemy. Słychać, iż sam X. Yorck stanie na czele całego rycerstwa, pod nim zaś komenderować mają XX. Cumberland i Cambridge. Już G. Moore z 1. dywizyą wielkiej armii w Ramsgate stanął.

Gdy Lord Catchart jest wyznaczony Ambassadorem u Dworu Petersburgskiego, następcą jego w komendzie wojsk Irlandzkich ma być X. Gloucester. Harrowby z Yarmouth wypłynął prosto do Hamburga, dokąd dziś bez przeszkody zawijają wszelkie okręta po zniesioném zamknięciu rzek Elby i Weser. Lecz z drugiej strony port Cadix ścisley nad inne czasy zamknąć Admiralicya kazała, o czem Minister inter. zagran. Lord Mulgrave donosił przed kilku d. wszystkim posłom obojętnych Mocarstw, szczególniey Amerykańskiemu Monroe, ostrzegając iż najważniejsze potrzeby skłoniły Jerzego 3, ażeby wszystkim żeglarzom zabronił zawiać do pomienionego portu, mianowicie zaś wprowadzać żywność, amunicyę, inne potrzeby. Tu albowiem znajduie się główna Flotta Francuzów i Hiszpanów, którey zniszczenie głównym jest Anglików zamiarem. Przeto wydane są ścisłe rozkazy Nelsonowi krążącemu w tych stronach, ażeby ninieyszą ustawę pilnie zachował, zabierając i konfiskując wszelkie statki, któreby po tey przestrodze chciały dać nieprzyjaciółom naszym pomoc najmniejszą w Cadix i S. Lucar.

Wczora Sidney Smith z Dunes wypłynął do Francuzkich brzegów z kilku fregatami, prowadząc z sobą wiele innych statków. Rozumiemy, że ten rycerz śmiały raz jeszcze ponowi usiłowania tylekroć daremne w zniszczeniu Flottyli Francuzkiej, i nad innych wodzów, którzy go uprzedzili w równém przedsięwzięciu, szczęśliwszym będzie. Kap. Owen odesłał do Boulogne bat przysłany od Francuzów z doniesieniem o zwycięstwach Niemieckich Napoleona, i dał na to odpowiedź przyzwoitą. Admiralicya w m. ter. ogłosiła, że dziś Brytannia W. liczy użytych do służby, uzbroionych, lub wkrótce uzbroić się zdolnych okrętów lin. 131. 22. od 50. arm. 139. fregat, 424 mniejszych statków,

ogółem żagłów 716. iak wiele ich nie mieliśmy nigdy podczas wojen przeszłych.

Donieśliśmy niedawno, że wiadomość od Francuzów przesłana o zwycięstwie Napoleona nad Dunajem, wielkiego wrażenia w Anglii nie sprawiła. Odtąd ludzie na upadku i podniesieniu ceny papierów zyskiwać przywykli, pilniey rachować na domysł zaczęli stron wojujących zysk i stratę, po bitwach następują u nich drugie, zwycięstwo z iedney strony przenoszą do drugiej; zagęściły się nad miarę spory, niezliczone są zakłady. Tymczasem narod cały, widząc burzę, która wyspom naszym groziła, odwróconą nadspodzianie do lądu, raduje się i weseli. Z głównych miast Królestwa przychodzące doniesienia do stolicy, pełne są opisanie biesiad kosztownych, które dają sobie nawzajem obywatele możniejsi, wszyscy winszując sobie i oyczyźnie, że dziś wolną została od wszelkiego niebezpieczeństwa. Oficcyerowie wielu regimentów grają na teatrach prywatnych sztuki, których zamiarem jest dowieść, iż W. Brytannia naiechaną być nie może. Tych i podobnych rozrywek niema w stolicy; przeto znaczniejsi obywatele oddalają się na wieś, ażeby onym przypatrzeć się mogli.

Według rachunku dokładnego, z Królestwa Brytannii W. Unią połączone zawierają 2 mill. 145 t. ludzi zdatnych do noszenia broni; ochotników zaś 700 t. Ogółem. u. miera w kraiu osob corocznie 352798.

P R U S S Y.

BERLIN 5 listopada. Dzisiejszey nocy Imperator Imc Rossyjski z Potzdamu wyjechał do Weimar, odwiedzić mając siostrę swoją W. X. Maryą. Jutro rano Arcy X. Antoni powraca ztąd do Wiednia. Monarcha Rossyjski zaszczycił orderem S. Andrzeia, X. panującego Brunświckiego, Feld Marsz. Moellendorff, i Ministra stanu Hardenberg; G. Adjutant Koeckritz otrzymał order Alexandra Newskiego; Król Pruski dał order Orła czarnego Graffowi Tolstoy. Podarki od Imperatora Imci dane różnym osobom, są nadzwyczaj bogate; wynoszą więcej 100 t. talarów; najznaczniejsze otrzymali: GL. Elsner, Minister Reck, Graf Neale, i wielu innych. Przed wyjazdem Alexander 1. był w kościele garnizonowym w Potzdanie, i oglądał grobowy monument nieśmiertelney pamięci W. Fryderyka.

W. Marszałek Duroc, i poseł Francuzki Laforest podali notę dworowi naszemu, usprawiedliwiając przeyscie wojsk swoich i Bawarskich przez prowincye Frankońskie Króla Pruskiego. Treść oney dotąd niewiadoma; iaka była domyślić się możemy z odpowiedzi, którą na pomienione pismo dał niedawno pomienionym osobom, Stanu Ministr Hardenberg w osnowie nast.

Z rozkazu Króla moiego przesyłam uwagi nast. Monarcha Pruski nie wie, czyli bardziej dziwić się powinien gwałtom, iakich sobie dozwoliły wojska Francuzkie w prowincyach jego, albo też niezrozumianym wymówkom, któremi postłowie Napoleona chcą usprawiedliwić postępek nieprawy. Monarchia Pruska iawnie ogłosiła światu obojętność swoją. Trzymając się wiernie przyjętych prawidła do ostatney chwili, zkaż zysk cały na Francyę spływał, Fryderyk 3 z siebie uczynił ofiarę, która jego państwo na szkodliwe przypadki mogła narazić. O iakąż nadgodę odniosła ta rzetelność i szczerłość? iaką odpłatę odebrały te związki, które nic Francuzom nie kosztując, bezpieczeństwo im przynosiły w stronach najważniejszych? Król troskliwy sprawiedliwie o honor i powagę należną potędze i dostojności jego, czytał z boleścią, którey ukrywać nie chce, usprawiedliwiające pismo przez legacyę Francuzką do gabinetu naszego podane.

Opierają się postłowie Napoleona, na przykładach wojny prz. wzywają na pomoc przypadków dzisiejszym zupełnie podobnych. Lecz wyjątki wtenczas dozwolone zasadały się na wyraźnych umowach, które moc swoię straciły przy podpisaniu pokoju powszechnego. Czyliż na te umowy święte pamiętał rządca Francyi, gdy Elektorat Hannowerski naieżdżał, który od czasu dawnego pod opieką Monarchii Pruskiej spoczywał? Dziś wymawiają się Francuzi niewiadomością zamiarów naszych; właśnie iakby tych rzecz sama iasnie nie wkazywała. Rzecz żadna swego przyrodzenia i własności zmienić nie może, dopóki trwają traktaty, od których istność i nastanie wzięła. Bo czyliż oświadczenia uroczyste urzędników prowincyi Anspach i posłów Królewskich u Elektora Bawarskiego, nie pokazały widocznie, czego nawet dowodzić potrzeby nie było? Czyliż ia sam długo przed rozmową z

W. Marszałkiem Duroc i postem Laforest odprawioną, mapę im pokazując, nie ukazałem niepodobieństwa, żeby rząd Pruski zezwolić mógł na przejście wojsk Francuzkich przez kray Frankoński Króla? Czyliż nie wskazałem sam na tey mappie inney drogi, którą Elektor Bawarski dla siebie warował w umowach zrobionych z nami, o której dobrze wiedział, iż tedy iedynie woyska iść mogły bez żadney trudności?

W podobnych zdarzeniach iasnie tłumaczyć się trzeba; lecz to czynić powinien nie ten, który bezpiecznie polega na wierze publiczney, ale ów bardziej, kto chce zasady przewracać przyjęte. Wymawiają się naostatek Francuzi przypadkami, iakich nigdy nie było, chyba tylko w niewiernych doniesieniach, które sami zkład mogli odebrać; obwiniają Austryaków o przestępstwa, których ci nie dopuścili się nigdy; chcą ażeby Król roztrząsał dwóch stron przeciwnych postępków względem Pruskich krajów odmienne, i iedne porównywał z drugimi. Gdyby takie porównanie Król uczynił, mógłby ziste zrobić wnioski bardzo ważne względem postępków Napoleona; dziś chce przestać na tey uwadze, iż rządca Francuzki mieć musiał przyczyny, ażeby mało cenil związki między nim zachodzące i Monarchią Pruską w okolicznościach ter. Król zatém nie chcąc z siebie czynić ofiary, osądził, iż jest wolen od obowiązków dawniej przyjętych, które go narazić mogły na nieuchronną teyże ofiary potrzebę.

Fryderyk 3. powracając do tego stanu, w którym nie może mieć innego obowiązku, prócz względu na własne bezpieczeństwo i sprawiedliwość wszystkich obeymującą, chce iednak zawsze rządzić się według prawideł dawno przyjętych i oświadczonych. Mieć nie będzie inney chęci, iak tylko żeby oglądał Europę kosztującą słodczy pokoiu, którym postanowił uszczęśliwić własne poddaństwo. Pierwszém iego będzie staraniem, całych sił użyć dla przywrócenia tego pokoiu trwałego i pewnego, poświęcając na dokonanie zbawienney sprawy całą troskliwość, i dzielne pośrednictwo swoje. Jednak wstrzymany w zamiarach szlachetnych i wspinających, nie może dziś nic przedsięwziąć ieszcze; myślić będzie iedynie o ubezpieczeniu krajów swoich. Odtąd wolen od wszelkich obowiązków, lecz oraz cofając dawne gwarancye, przynaglonym jest postawić woyska Pruskie w takich miejscach, iakie być mogą naywygodniejsze do zastonienia Monarchii.

BATAWSKA RP.

HAGA 5 Listopada. Armia Pruska coraz bardziej pomnaża się w Cyrkule Westfalskim; dywizye oney mniejsze lub większe, osadzają iedne po drugich wyznaczone stanowiska w bliskości granic naszych, wyciągając kordon silny. Według odgłosu powszechnego, iedynym zamiarem tych obrótów być ma zachowanie obojętności podczas wojny zapaloney między lądowemi Mocarstwami, To przynajmniej pewna, iż młodzieńców nowozacigłych, którzy na dopełnienie woyska Francuzkiego do Hannoveru pospieszali, iakoteż wozów z amunicją do Hameln ztąd wysłanych, Pruscy żołnierze w Bentheim stojący nie puścili.

Dziś w stolicy naszej, i po wszystkich miastach Batawskich, woyska zprzymierzone uroczystym obrzędkiem święcili pamiętkę zwycięstw odniesionych w Niemczech; Francuzi mianowicie z armat wiele strzelali. Gubernator Hagi G. Bruce krewny Pensyonarza, wyjechał do Rzeszy, mając imieniem iego powinszować Napoleonowi odniesionych już nad nieprzyjacielem korzyści, które RP. Batawów ocalenie i bezpieczeństwo przynieść mogą. Gdyby iednak zagroził krajowi nieprzyjaciel od morza i Westfalii, Marszałek Brune przyprowadzi na odsiecz 30 t. żołnierza Francuzkiego z pod Boulogne; w Dunquerque jest inna dywizya 12 t. licząca. Jeżeli obydwie opuściwszy własną oyczyznę do nas przyjdą, w takim przypadku maytkowie i żołnierz morski na ląd sprowadzi flotyllę, i brzeg zastoni. Dziś słychać, że 25 t. Francuzów marszem śpiesznym zmierza do Batawii; straż przednia z 2 t. złożona w granicach naszych dziś stanąć miała. Dotąd nie widzimy żadnych obrótów w kraju, iakie poprzedzać zwykły blizkie wtargnienie nieprzyjaciół.

FRANCYA.

PARYZ 1 Listopada. Gdy nasza w Boulogne flot-

tylla uroczystie obchodziła pamiętkę zwycięstw odniesionych w Rzeszy, tegoż d. eskadry Angielskie przed portem krążące ognia dawały obchodząc rocznicę koronacyi Króla swojego. Brune tam się znajduje opatrując naypilniey bezpieczeństwo tysiącznych statków i brzegów rozległych, którym zdaie się grozić nieprzyjaciel, sprowadziwszy w te strony większą nad zwyczaj popolity liczbę okrętów lin. fregat, korwet, i szalup. Brune, iak mówią, wkrótce ma udać się do Hollandyi; iemu zlecił obronę narodu zprzymierzonego Napoleon. Marsz. Jourdan ze Włoch powróciwszy, dawno nieczynnym zostaje, czekając do iakiego obowiązku będzie powołany. Są pogłoski, że Massena woysko zaprowadził do Vicenza, lecz pisma urzędowe milczą o powodzeniach iego.

Instytut narodowy postanowił na publiczném posiedzeniu przesłać panującemu powinszowanie zwycięstw odniesionych, i półposażę iego w sali paradney postawić. Minister morski rozkazał, w portach Boulogne, Calais, Dunquerque, napełnić magazyny wszelką żywnością i amunicją. Gdy albowiem zakończy się wojna lądowa, chce panujący iak nayrychley powrócić do brzegów Oceanu, woysko odprowadzić na opuszczone stanowiska, i wyprawę zawieszoną do skutku przywieść. Connetable Ludwik Buonaparte iedzie do Montreuil i Abbeville, ażeby zbliżka mógł uważać obróty nieprzyjaciół, i doglądać wykonania rozkazów Napoleona. Austryacy w niewolę zabrani niedawno, ciągną dywizyami do Dijon.

Donieśliśmy, że Napoleon Senatowi darował chorągwie na nieprzyjacielu zdobyte. List iego zawiera myśli nast. Pośylam 40 chorągwi. Przyimiicie iako dar należny odemnie i całej armii mędrcom wybranym z narodu, iako hołd który dzieci oycom swoim przynoszą. Nie mogłem oświadczyć lepiej wdzięczności za dzielną pomoc, którąście dali rządowi w okolicznościach nayważniejszych. Coprędzey wysyłacie Francuzi synów i braci waszych do obozu; niech pospieszają walczyć z nami, ażeby dopomogli bez wielkiego krwi rozlania oddalić nieprzyjaciela od granic. Przed miesiąc oświadczyłem, że wódz narodu i woysko iego dopełni powinność swoją. Chciałbym powiedzieć iak nayprędzey, że mój naród uczynił takze co przystało. Rozproszyłem w tey kampanii 100 t. woyska, połowę poymałem; reszta w boiu poległa, raniona jest, zbiegła, lub ucieka rozgromiona. Wszystko winienem żołnierzowi do wodza przywiązanemu, i stateczności iego w znoszeniu wszelkich niewygod. Nad 1500 zabitych i ranionych nie liczę. Pierwszy zamiar wojny naszej już się ziścił. Elektor Bawarski na tron utracony powraca. Wspiera nasze usiłowania i chęci potężna prawica Naywyższego; tey pokornie błagać będziemy, ażeby w nast. walce z innemi nieprzyjacióły nas utwierdzać i wzmacniać statecznie raczyła.

WŁOCHY

MEDIOLAN 20 października. Królowa Regentka Etruryi zatrudnia się pilnie urządzeniem interessów skarbowych. Deputacya tym końcem wyznaczona r. 1802 miejsce ustąpiła inney, do której wchodzi konsyliarze: Mozzi, Martini, Pontenani.

W Genui Arcy Podskarbi Lebrun chcąc zatrzeć ślady niezgod domowych między Ligurami, zniósł, i za nietylko ogłosił processa kryminalne, podczas rewolucyi zaczęte, za opinie polityczne, przywracając z obwinionych każdemu obywatelski przywilej i swobody. Z tych liczby nayznakomitszym był Pascal Adorno: Wyrazić trudno, iak wielce ten postępek Ligurowie pochwalają. Do portu Genueńskiego zawinął statek zbrojny, na którym przysłano z Toulonu artylleryą i maszty potrzebne do uzbrojenia okrętów lin. Genojs i Superbe od 74 arm. tu zbudowanych.

Przejeżdżał tedy niedawno Półkownik Francuzki Muguet, gońcem postany z Verony do Strasburga, i powiadał, iż woyska zprzymierzone rzekę Adige przeszły w wielu miejscach razem, i liczne korzyści odniosły. Lecz ponieważ d. i inne okoliczności nie są wiadome, czekać trzeba doniesienia pewniejszego. Już dawno Arcy X. Karol umówił się z Masseną nie zaczynać kroków nieprzyjacielskich, bez wzajemnego ostrzeżenia 6 d. Jakoż d. 8. G. Gardanne doniósł G. Austryackiemu Legisfeld, że ten czas uplynie d. 14. Natychmiast Arcy X. rozkazał zamknąć komunikacye dotąd otwarte z Włochami. Miał 36 batalionów, 12 szwadronów między S. Michel i S. Martino, dywizyą grenadyerów w Mon-

torio, 12 t. w Valpolicella; główne zaś wojsko obozem stało w bliskości Legnago. Spodziewali się Austriacy widzieć wkrótce przybyłych zprzymierzeńców z Corfou. G. Menou rezerwę zgromadza pod Alexandryą. I regiment posiłkowy wojsk Szwajcarskich na żołdzie Francuzkim niedawno przyszedł do Turynu, i wnet pośpieszył do Verony.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

MUNICH 29 Pazdziernika. D. 25 przybył do naszej stolicy Napoleon. Nazajutrz znajdował się na wielkim koncercie; cały dwór Elektorski stanął w paradzie. D. 27 gdy ukazał się na teatrze, przyieli wybawiciela swego Bawarczykowie radośnym okrzykiem. Tegoż d. rano jeździł do Nymphenburg, chcąc widzieć osobliwości tego pałacu. Wczora po południu wyjechał do Haag z wielo GG. Tam go znajdzie podobno Elektor Maxymilian wkrótce spodziewany z Wurtzburga. Przed oddaleniem się do granic Austriackich Napoleon był obecny w Kościele, gdyśmy Te Deum śpiewali, dziękując Panu Zastępów za oswobodzenie kraju naszego.

Wyglądamy wkrótce zagaienia nowej kampanii. Wojska narodowe i Francuzkie, te które dawno były w Bawaryi, i te które teraz przyszły z Szwabii, nagle ruszyły do miejsca potrzeby. Jeszcze d. 26 Bernadotte na czele swojej dywizji ztąd wyciągnął do Wasserburg, gdzie stanowszy nazajutrz, tu i w Altenmarkt znalazł 6 mostów spalonych. Bawarski Półkownik Minucci pośpieszył do Rosenheim, gdzie podobnym sposobem most spalony, Austriaków zaś na prawym brzegu rzeki Inn uyrzał stojących. Po długim i gęstym z armat strzelaniu oddalił się nieprzyjaciel; Francuzkie i Bawarskie bataliony, d. 28 mosty z naprawiwszy, rzekę przebyły. Morio i Somir Półkownicy inżynierów przeprawę ułatwili. Jeńców 50 zabrano. Tegoż d. 26. Davoust swoje wojsko z Freisingen wyprowadziwszy, stanął w Muhldorff nazajutrz. Nieprzyjaciel w tém miejscu, na prawym brzegu Inn rzeki, mając kilka batteryj warownych, mężnie trudnił naszym przeprawę. Mosty tak były zepsute, iż przejście po nich zdało się niebezpieczne. Jednak d. 28 wielka część dywizji Marsz. Davoust stanęła na prawym brzegu.

Murat znajdujący się w tej stronie, brygadę jazdy z Muhldorff posłał do Oetting i Markt dla naprawienia mostu, za którą sam pośpieszył z rezerwą. Soult z dywizją stoi pod gołym niebem za Haag. Marmont z wojskiem Bawarsko Francuzkiem wczora wieczorem przybył do Wilsburg; Ney z Ulm przyprowadził do Landsberg piechotę i jazdę, które w oném mieście do d. 25 musiał w bezczynności utrzymywać do czasu kapitulacją zamierzonego; naostatek Lannes postępuje drogą, która z Landshut do Braunau prowadzi. Czas mamy bardzo zimny i dżdżysty; rzeki Iser i Inn wezbrane wiele kraju zalały. Francuzkie wojska, których najmniej 50 t. temi d. ciągnęło przez naszą stolicę, zapewne chwalić będą gościnne przyjęcie obywatelów tutejszych, którzy zprzymierzeńcom Elektora Maxymiliana wszelką żywność i inne potrzeby chętnie dostarczyli. Słychać, iż Napoleon zamysła prawe skrzydło armii wielką zwaną przez Saltzburg i Carinthią posunąć do Włoskich granic, i z Masseną złączyć. Ponieważ w wielu okolicach Niemieckich była już niema, kilka t. wołów przypędzić kazano do nas z Alsacyi.

PASSAU 31 Pazdziernika. Austriacy Wodzowie, którzy niedawno zamek blizki miasta naszego, Oberhaus, szturmem wzięli, posłyszawszy wkrótce potem o zbliżeniu się wojsk Francuzkich do granicy państw dziedzicznych, nietylko zdobyta twierdzę, ależ Passau opuścili, pośpieszając do głównego obozu. Tak więc Bawaryja cała dziś jest od nieprzyjaciół oswobodzona. Elektor nasz Maxymilian w kraju Wurtzburgskim pożyczka na publiczną potrzebę 600 t. zł. ryń. Wczora Napoleon miał jeszcze główną kwaterę w Haag; prawe skrzydło z Bawarczyków i Francuzów złożone stoi nad rzeką Saltza. Między armiami przeciwnymi nic jeszcze nie zaszło uwagi godnego. Syn Elektora naszego znajduje się w Strasburgu. Sławny wędrownik Humboldt z Paryża niedawno pojechał do Berlina.

DREZNO 28 Pazdziernika. Niespodziewane przejście wojsk Francuzko Bawarskich przez Cyrkuł Frankoński, wielką odmianę sprawiło. Król Pruski u Elektora naszego prosił natychmiast, ażeby przez Saxoniją do Baireuth i Anspach ciągnąć mogły wojska jego. Z swojej strony Elektor zalecił Ministrowi wojennemu przysposobić do ruszenia w pole 18 batalionów, 20 szwadronów, z 4 batteryjami artylleryi.

ERLANGEN 1 listopada. Niektóre wojska Pruskie regimenta marszem śpiesznym ciągnące do Frankonii, nagle rozkaz odebrały zatrzymać się w drodze do czasu niezamierzonego. Przez okolice nasze widzimy jeszcze Austriaków idących, którzy albo unikneli Francuzkiej niewoli, albo z niej szczęśliwie wyszli ucieczką, gdyż zwycięzca nie wielką bacność na nich dawał, i straż niedbale powinność pełniła. Słowem blizko 7 t. żołnierza tym sposobem zmierza do Eگری w małych dywizjach; d. 27 pazdziern. widzieliśmy ich u nas blizko 400, d. 28 650, 8. 29 850, d. 30 680, wczora blizko 600; wszyscy są w nayopłakanym stanie bez obuwia, odzienia, żywności, i pieniędzy. W takim stanie widząc rycerzów obywateli nasi, ludzkość względną wszystkim okazali, iakiey w podobnym zdarzeniu doznali u nich Francuzi r. 1796 uciekając z Jourdanem i Bernadotte przed pogonią Arcy X. Karola z Palatinatu ku Renowi. Chorych i ranionych opatrzone; zdrowym dano czego potrzebują, ażeby do Czeskiej granicy zayść mogli. Arcy X. Ferdynandowi towarzyszył w odwrócie do Forchheim X. Saxe Coburg; z tego zaś miejsca odłączywszy się od Austriaków, udał się do siostry swojej W. X. Rossyiskiej.

AUSZPURG 30 pazdziernika. Marsz. Ney przemieszkawszy spokojnie w Ulm według umowy, do d. 27. kwaterę ztamtąd przeniósł do Landsberg. Przed wyjazdem zgromadził 4. t. wieśniaków, ażeby twierdzę przez Austriaków podniesioną około miasta zburzyli, i szaniec z ziemią zrównali. Sam, iak słychać, z Marsz. Augereau połączony, nie pójdzie do głównej armii, lecz oddzielnie dokazywać ma przeciw Tirolowi, ażeby przeszkodził Arcy XX. Karolowi i Janowi odsiecz posyłać do Austrii. Mówią, iż zawczora na granicach pomienionej prowincyi była już utarczka; szczegóły oney niewiadome. Francuzcy komisarze uciskają kontrybucyami niezmiernemi kraje do Austriackiego domu i XX. przychylnych należące. Tak np. część Biskupstwa Aichstadt, własność Elektora Saltzburgskiego, dać musi gotowizną 240. t. zł. ryń. nie licząc rekwiizycyi w koniach, zbożu, bydłe, furazach. To samo dzieje się z powiatami Brisgau i Ortenau Arcy X. Ferdynanda; nie lepszy los będzie podobno Elektoratu Saltzburgskiego, dokąd armia już wtargnęła. Miasto Ulm na czas bardzo długi jest spustoszone. W okolicach onego znajduje się po górach i lasach dość znaczna liczba rozmaitych żołnierzy; drogi przez nich niebezpieczne; wpadają do obywatelskich domów, kontrybucye wydzierają. Na załodze Ney zostawił w mieście 500 żołnierza swego, których miejsce zastępują Bawarczykowie.

NORIMBERGA 30 pazdziernika. Armia Francuzka w 3 miejscach rzekę Inn przeszła; pośpiesza do lewego jej skrzydła Murat z korpusem swoim, który 30 t. głów ma wynosić. Z przeciwnostrony wodzowie zprzymierzeni wygodne stanowisko wybrali pod Wels, częścią ażeby nie mogli być atakowanymi przez prawe skrzydło nieprzyjaciół, które zmierza na Saltzburg; częścią ażeby łatwiej złączyć się mogli z posiłkiem spodziewanym z Morawii i ze Włoch, z kąd Arcy X. Karol na czele 50 t. żołnierzy wybranych pośpiesza ku Wiedniowi; resztę zostawiwszy nad rzeką Adige.

STRALSUND 5 Listopada. Król Szwedzki z wyspy Rugen przybył do Miasta naszego, przyjęty od obywatelów radośnym okrzykiem. Wczora z Gubernatorem Essen, i GG. Wachtmeister i Armfeldt oglądał wszystkie twierdze, i oświadczył głośne ukontentowanie. Niewiadomo kiedy wyjedzie ztąd do obozu. Tymczasem armie zprzymierzone postępują do granic Hannowerskich. D. 2 do Rostock wkroczyło Szwedów t. z przedniej straży; za temi wkrótce następuje wojsko Gustawa Adolfa liczące 10 t. żołnierza. W Pomeranii i Meklenburgu żywność jest bardzo droga, iednak nie znamy niedostatku. Z Carlsrony wkrótce spodziewamy się przybycia wielu regimentów, między innymi gwardyi Finlandzkiej, która z Abo do portu pomienionego jest przeprowadzona. Ma znajdować się w obozie G. Klingsporr Gubernator Finlandyi. Półkownik Tibell, który wiele kampani rewolucyiney wojny odprawił w armiach Francuzkich z dystynkcyą, jest wyznaczony od Króla na kampanię nast. Szefem korpusu topograficznego.

HILDESHEIM 4 Listopada. X. Brunświcki wkrótce tu jest spodziewany z Berlina. Wtenczas podobno wiedzieć będziemy, do iakiej czynności są przeznaczone wojska Pruskie, które zgromadzają się w Saxonii niższej. W mieście naszym i okolicach powiększa się codzień liczba żołnierzy; teraz przybyły regimenta: Elektora Bawarskiego, Rudorff, Arnim. Wielkie magazyny założyć kazano; pocztamt obozowy zupełnie jest urządzony.